

Uchwała Nr XXXVII/287/2018
Rady Powiatu
Ropczycko-Sędziszowskiego
z dnia 27 czerwca 2018 r.

w sprawie przyjęcia powiatowego programu dotyczącego rozwoju pieczy zastępczej

Na podstawie art. 4 ust. 1 pkt 3a i art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (t. j. Dz. U. z 2018 r. poz. 995 z późn. zm.) oraz art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t. j. Dz. U. z 2018 r. poz. 998 z późn. zm.)

Rada Powiatu Ropczycko-Sędziszowskiego uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się do realizacji **Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej na lata 2018 – 2020 w Powiecie Ropczycko-Sędziszowskim** w brzmieniu określonym w załączniku do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu.

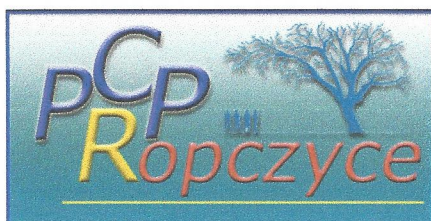
§ 3. Nadzór nad wykonaniem uchwały powierza się Komisji Zdrowia i Bezpieczeństwa.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

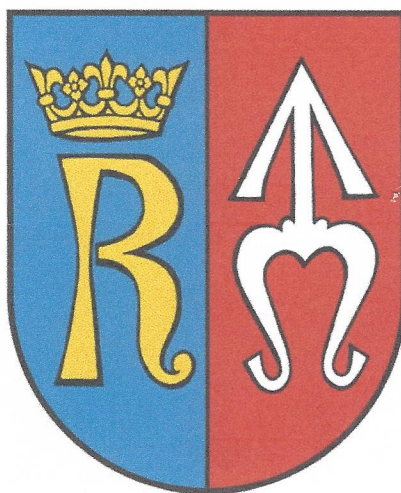
Przewodniczący Rady Powiatu

mgr Józef Rojek

*Załącznik do Uchwały Nr XXXVII/287/2018
Rady Powiatu Ropczycko – Sędziszowskiego
z dnia 27 czerwca 2018 r.*

*Powiatowy program rozwoju pieczy
zastępczej na lata 2018 – 2020
w Powiecie Ropczycko-Sędziszowskim*

Ropczyce 2018

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ropczycach – Organizator rodzinnej pieczy zastępczej

SPIS TREŚCI

WSTĘP	3
I. DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH ORAZ SYSTEMU PIECZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE ROPCZYCKO-SĘDZISZOWSKIM	6
II. POTRZEBY, CELE I ADRESACI PROGRAMU.....	16
III. KIERUNKI DZIAŁAŃ ROZWOJU SYSTEMU PIECZY ZASTĘPCZEJ	19
IV. LIMITY RODZIN ZASTĘPCZYCH ZAWODOWYCH NA LATA 2018–2020	24
V. EWALUACJA I MONITORING PROGRAMU	25
PODSUMOWANIE.....	26
SPIS TABEL I DIAGRAMÓW	27

WSTĘP

Rodzina jest naturalnym, koniecznym i niezastąpionym środowiskiem życia, rozwoju i wychowania dziecka, podstawową komórką społeczną, jest jednym z najważniejszych ogniw systemu społecznych wartości. To pierwsza instytucja wychowawcza, w której następuje kształtowanie osobowości dzieci oraz przygotowanie ich do przyszłych ról społecznych. Rodzina oddziałuje na dziecko poprzez określony i swoisty układ stosunków społecznych, na których podłożu dziecko przyswaja sobie określone wartości i wzory osobowe. Wychowawcze oddziaływanie rodziny ma istotny wpływ na socjalizację dzieci i młodzieży w drodze nieuświadomionego często przekazywania wiedzy o otaczającym świecie wraz z wartościowaniem go i preferowaniem wzorów zachowań. Socjalizacja jest procesem nabywania przez jednostkę norm, wartości oraz wzorców zachowań odpowiednich dla społeczeństwa, w którym jednostka żyje.

W dobie kryzysu rodziny i wychowania, w jakiej przyszło nam obecnie żyć, w klimacie chaosu w sferze wartości, zagubienia człowieka w natłoku informacji i osaczenia nadmiarem bodźców emocjonalnych, prawidłowy i harmonijny rozwój wszystkich sfer ludzkiej osobowości oraz droga do szeroko pojmowanego szczęścia rodzinnego i uzyskania dojrzałości społecznej są znacznie utrudnione i zagrożone. Pewnym jest, że pozbawienie dziecka środowiska rodzinnego spowoduje w jego rozwoju i zachowaniu nieuniknione zaburzenia. Kryzys wartości, jak również przypadki niemożności trwałego lub przejściowego wykonywania przez rodziców pieczy nad dziećmi przyczyniają się do wzrostu liczby dzieci, którym państwo powinno gwarantować opiekę. Dlatego też polityka społeczna kwestie dziecka i rodziny traktuje z uwagą i w sposób szczególny.

Działalność państwa na rzecz rodzin dotyczy wyrównywania pomiędzy nimi nieuzasadnionych i niezawinionych różnic socjalnych, tworzenia im równych szans funkcjonowania i rozwoju oraz asekurowania w obliczu ryzyka życiowego, a działania skierowane na rzecz dzieci koncentrują się przede wszystkim na ochronie ich praw, asekurowaniu w obliczu ryzyka i różnych zagrożeń oraz zapewnieniu stabilnego środowiska rodzinnego.

Każda rodzina jest narażona na niezamierzone wpływy, oddziaływania i różnego rodzaju sytuacje kryzysowe, które mogą doprowadzić do zjawiska dezorganizacji lub dysfunkcjonalności, tj. niemożności realizowania postawionych przed nią zadań, zarówno wobec członków rodziny, jak i całego społeczeństwa. Dlatego też bardzo ważne jest wsparcie psychologiczno-pedagogiczne, społeczne, socjalne i prawne rodziny najbardziej nawet

zagrożonej, zanim dysfunkcja stanie się nieodwracalna i przyniesie długotrwałe negatywne skutki. Jeśli z jakiegoś powodu rodzice dziecka nie potrafią wykorzystać udzielonej pomocy – lub, co gorsza, sami naruszają prawa dziecka – podstawowym obowiązkiem państwa jest jego ochrona, nawet, jeśli wiąże się to z ingerencją we władzę rodzicielską. Konstytucja RP zapewnia dzieciom pozbawionym opieki rodzicielskiej prawo do opieki i pomocy władz publicznych¹. Ostateczną formą wsparcia dziecka i jego rodziny biologicznej jest umieszczenie go w rodzinnej formie pieczy zastępczej, tj. w rodzinie zastępczej lub w rodzinnym domu dziecka. Im bardziej zastępcze formy wychowania zbliżone są do środowiska rodzinnego, tym korzystniej wpływa to na rozwój biopsychospołeczny dziecka.

„Dziecko dla pełnego i harmonijnego rozwoju swojej osobowości powinno wychowywać się w środowisku rodzinnym, w atmosferze szczęścia, miłości i zrozumienia”². Opieka nad dzieckiem i rodziną wykonywana w ramach systemu pieczy zastępczej powinna uwzględniać zasadę autonomii rodziny i prymatu rodziców w wychowaniu dzieci. Należy mieć wówczas na uwadze udzielanie rodzinie biologicznej pomocy reintegracyjnej i wsparcia w celu odbudowy więzi rodzinnych. Umieszczenie małoletniego poza rodziną powinno być spostrzegane jako forma wsparcia tej rodziny. Każda rodzina, również zastępcza, pełni szereg funkcji mających na celu zaspokajanie potrzeb swoich członków, przede wszystkim warunkuje prawidłowy rozwój biologiczny i psychospołeczny dziecka. Każde dziecko potrzebuje szczególnej ochrony i pomocy ze strony dorosłych. Dzieci mają prawo do rozwoju uzdolnień i zainteresowań, do zabawy i wypoczynku, ochrony przed poniżającym traktowaniem i karaniem, do poszanowania tożsamości religijnej i kulturowej, a także do wyrażania swoich opinii i przekonań oraz pomocy w przygotowaniu do samodzielnego życia. Rola rodzinnej pieczy zastępczej nie ogranicza się tylko do działań ratowniczych i pomocowych, lecz stanowi wachlarz oddziaływań o charakterze profilaktycznym, wspierającym i doradczym. Ponadto kierowana jest do osób małoletnich, będących w fazie fizycznego, psychicznego, emocjonalnego i społecznego rozwoju, które z różnych przyczyn znalazły się w bardzo trudnej, wymagającej specjalistycznej pomocy sytuacji opiekuńczo-wychowawczej i życiowej, a które same nie są i nie mogą stanowić o swoim bytowaniu.

System prawny wprowadzony ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. 2017. 697 z późn. zm.) jest elementem polityki rodzinnej państwa, który w sposób kompleksowy reguluje problematykę wspierania rodziny

¹ Zob. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (tj. Dz. U. 1997. 78. 483 z późn. zm.), art. 72 ust. 2

² Konwencja o prawach dziecka, Preambuła (tj. Dz.U.1991.120.526 z późn. zm.)

i systemu pieczy zastępczej. Ustanowione prawo powstało dla dobra dzieci, które potrzebują szczególnej ochrony i pomocy ze strony dorosłych, środowiska rodzinnego, atmosfery szczęścia, miłości i zrozumienia, w trosce o ich harmonijny rozwój i przyszłą samodzielność życiową, dla zapewnienia ochrony przysługujących im praw i wolności, dla dobra rodziny, która jest podstawową komórką społeczeństwa oraz naturalnym środowiskiem rozwoju i dobra wszystkich jej członków, a w szczególności dzieci. Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej podzieliła zadania gminy i powiatu. Po stronie gminy jest praca z rodziną biologiczną dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej, by ta mogła odzyskać utracone potomstwo, zaś działania powiatu skupiają się przede wszystkim na pracy z rodzinami zastępczymi.

Zgodnie z art. 180 pkt 1 ww. ustawy do zadań własnych powiatu należy opracowanie i realizacja 3 - letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych.

W związku z powyższym założenie, że rodzina jest naturalnym, koniecznym i niezastąpionym środowiskiem życia, rozwoju i wychowania dziecka to podstawa opracowania „Powiatowego programu rozwoju pieczy zastępczej na lata 2018-2020 w Powiecie Ropczycko-Sędziszowskim”.

Program ten zawiera diagnozę systemu pieczy zastępczej w powiecie ropczycko-sędziszowskim, potrzeby i zamierzone do osiągnięcia cele, kierunki działań rozwoju systemu, limity rodzin zastępczych zawodowych na lata 2018-2020 oraz zagadnienia dotyczące ewaluacji i monitoringu pozwalające na dokonanie oceny skuteczności celów i planowanych kierunków zmian.

Wszystkie działania dotyczące wspierania rodziny, realizowane przy pomocy instytucji i organizacji działających w środowisku lokalnym, powinny mieć na celu tworzenie warunków do pełnego rozwoju i funkcjonowania rodziny, poprzez wspomaganie jej we wszystkich fazach rozwoju.

I. DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH ORAZ SYSTEMU PIECZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE ROPCZYCKO-SĘDZISZOWSKIM

Powiat ropczycko-sędziszowski usytuowany jest w południowo-wschodniej Polsce, na pograniczu terenów nizinnych Kotliny Sandomierskiej i terenów górzystych Pogórza Karpackiego, w zachodniej części województwa podkarpackiego. Od północy graniczy z powiatami mieleckim i kolbuszowskim, od południa ze strzyżowskim, od zachodu z dębickim, natomiast od wschodu z rzeszowskim. Przez teren powiatu przebiegają ważne szlaki komunikacyjne prowadzące ze wschodu na zachód Polski, które stanowią istotny element infrastruktury regionu.

Powiat ropczycko-sędziszowski z siedzibą w Ropczycach utworzony został w 1999 r. w ramach reformy administracyjnej państwa. Powiat zajmuje powierzchnię 548,89 km² i jest zamieszkały przez 73 956 osób, w tym 37 401 kobiet i 36 555 mężczyzn. Gęstość zaludnienia w osobach na 1 km² wynosi 135, co plasuje powiat ropczycko-sędziszowski *na dziesiątej pozycji w województwie pod względem liczby mieszkańców zamieszkujących 1 km² (woj. podkarpackie – 119 osób/km², kraj – 124 osoby/km²).*

Tabela nr 1. Podstawowe dane na temat powiatu ropczycko-sędziszowskiego

Lp.	Wyszczególnienie	Wartość liczbowa
1.	Powierzchnia w km ²	548,89 (54 831 ha)
2.	Powierzchnia w stosunku do województwa (%)	3,10 %
3.	Ludność	73 956
4.	Ludność na 1km ²	135
5.	Przyrost naturalny na 1000 ludności	2,5
6.	Zgony na 1000 ludności	8,6
7.	Urbanizacja	31,17 %

Źródło: Statystyczne Vademecum samorządowca 2017 (stan na 31.12.2017 r.)

W granicach administracyjnych powiatu znajduje się 5 gmin, w tym trzy gminy wiejskie: Ostrów, Iwierzycze Wielopole Skrzyńskie oraz dwie gminy miejsko – wiejskie, tj. Ropczyce i Sędziszów Małopolski. Zarówno Ropczyce jak i Sędziszów Młp. stanowią jedyne miasta w powiecie.

Rodzinie przeżywającej trudności w zakresie opieki i wychowywania dzieci, dzieciom potrzebującym szczególnej ochrony i pomocy, wsparcia udzielają podmioty realizujące zadania w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej. Rodzaj, forma i rozmiary świadczenia powinny być odpowiednie do okoliczności uzasadniających udzielenie pomocy. Wspieranie rodziny prowadzone powinno być za jej zgodą i jej aktywnym udziałem, a także z uwzględnieniem własnych zasobów rodziny oraz wsparcia zewnętrznego.

Na terenie powiatu ropczycko-sędziszowskiego od stycznia 1999 r. funkcjonuje Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ropczycach, które do 23 listopada 2017 roku mieściło się w budynku Starostwa Powiatowego przy ul. Konopnickiej 5.

W 2017 roku, budynek po byłym Internacie Liceum Ogólnokształcącego w Ropczycach, gdzie w ostatnich latach miało siedzibę Nauczycielskie Kolegium Języków Obcych w Ropczycach przekształcony został w Powiatowe Centrum Wsparcia Dziecka i Rodziny w Ropczycach, w skład którego wchodzi Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Ropczycach oraz Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ropczycach, którym znajdują się:

- Zespół ds. rodzinnej pieczy zastępczej,
- Zespół ds. pomocy instytucjonalnej i osób niepełnosprawnych,
- Powiatowa Wypożyczalnia Sprzętu Rehabilitacyjnego i Urządzeń Pomocniczych,
- Placówka wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym „Nasza Baza”,
- Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej,
- Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności.

Budynek został wyremontowany i dostosowany do potrzeb PCPR dzięki realizacji przez Starostwo Powiatowe w Ropczycach projektu pn.: *„Tworzenie warunków technicznych dla rozwoju systemu wspierania rodziny i pieczy zastępczej w powiecie ropczycko-sędziszowskim”* dofinansowanego z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020 w ramach poddziałania 6.2.2 Infrastruktura pomocy społecznej.

Zakres rzeczowy projektu obejmował m.in.:

- rozbudowę budynku o szyb dźwigowy,
- przebudowę, modernizację i remont pomieszczeń każdej kondygnacji,
- zakup wyposażenia i sprzętu.

Główną ideą projektu była poprawa dostępności i jakości świadczonych usług w zakresie szeroko rozumianej pomocy społecznej, na co niewątpliwie będzie miało wpływ

m. in. zlokalizowanie w jednym miejscu wszystkich tych jednostek i dostosowanie obiektu do potrzeb osób niepełnosprawnych, rozwój rodzinnej pieczy zastępczej oraz utworzenie pierwszej w powiecie ropczycko-sędziszowskim ponadgminnej Placówki wsparcia dziennego „Nasza Baza” w Ropczycach. Szacunkowa wartość przedsięwzięcia: 2 074 253,56 zł, w tym dofinansowanie: 1 222 433,56 zł. Projekt realizowany był w okresie: październik 2016 r. – listopad 2017 r.

Placówka wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym „Nasza Baza” rozpoczęła działalność w listopadzie 2017 roku, a bezpośrednie wsparcie dziecka i rodziny odbywa się od stycznia 2018 r. Celem działalności Placówki jest wspieranie rodziny w procesie przygotowywania dzieci i młodzieży do samodzielnego życia poprzez objęcie ich działaniami wychowawczymi, opiekuńczymi, edukacyjnymi, profilaktycznymi oraz rozwijającymi ich zdolności, kompetencje i pasje. Dzieci objęte są wsparciem dydaktycznym w zakresie pomocy w nauce bieżącej oraz wyrównywaniu braków edukacyjnych. W okresie ferii i wakacji biorą udział w półkoloniach. W Placówce wsparcie otrzymuje 20 uczestników projektu, w tym dzieci i młodzież w wieku 8-17 lat, pochodzący m. in. z rodzin korzystających lub kwalifikujących się do wsparcia z ośrodków pomocy społecznej, rodzin, w których występują problemy uzależnień, długotrwałe bezrobocie, choroby, niepełnosprawność, a także rodzin przeżywających trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, dzieci i młodzież skierowana do Placówki przez Sąd Rejonowy w Ropczycach – Wydział Rodzinny i Nieletnich.

Na terenie powiatu ropczycko-sędziszowskiego zadania w zakresie systemu pieczy zastępczej realizuje Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ropczycach. Realizując zadania ustawowe i dodatkowe PCPR współpracuje z ośrodkami pomocy społecznej oraz innymi instytucjami działającymi na rzecz dziecka i rodziny.

Na terenie powiatu ropczycko-sędziszowskiego funkcjonują:

- Dom Pomocy Społecznej w Lubzinie,
- Dom Pomocy Społecznej im. Jana Pawła II w Rudzie,
- Środowiskowy Dom Samopomocy w Sędziszowie Młp.,
- Środowiskowy Dom Samopomocy w Ropczycach,
- Warsztaty Terapii Zajęciowej „Caritas” w Ropczycach,
- Warsztaty Terapii Zajęciowej w Wielopolu Skrz.,
- Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Ropczycach,
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Ropczycach.

Starosta Powiatu Ropczycko-Sędziszowskiego zarządzeniem Nr 91/2011 z dnia 7 grudnia 2011 r. wyznaczył na organizatora rodzinnej pieczy zastępczej w powiecie ropczycko-sędziszowskim Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ropczycach.

Do podstawowych zadań własnych realizowanych przez powiat w zakresie systemu pieczy zastępczej należy zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, a także udzielenie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze i regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne, przez wspieranie procesu usamodzielnienia.

W powiecie ropczycko-sędziszowskim w dniu 31.12.2017 r. funkcjonowało ogółem 29 rodzin zastępczych, w nich przebywało 35 dzieci i 4 osoby pełnoletnie³, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej, nadal uczą się w szkole lub w uczelni i pozostały w rodzinie zastępczej za zgodą tej rodziny. W roku tym najwięcej rodzin zastępczych zamieszkiwało w gminie miejsko-wiejskiej – w Ropczycach, a najmniej w gminie wiejskiej – Wielopole Skrzyńskie (dane te obrazuje tabela nr 2).

Tabela nr 2. Liczba rodzin zastępczych w powiecie z wyszczególnieniem gmin

Lp.	Gmina	Rok 2017	
		Liczba rodzin zastępczych	Liczba dzieci i osób pełnoletnich przebywających w rodzinach zastępczych
1.	Ropczyce (gmina miejsko-wiejska)	13	17
2.	Sędziszów Małopolski (gmina miejsko –wiejska)	4	6
3.	Iwierzycy (gmina wiejska)	3	6
4.	Ostrów (gmina wiejska)	4	5
5.	Wielopole Skrz. (gmina wiejska)	5	5
RAZEM:		29	39

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiety oraz danych statystycznych znajdujących się w PCPR w Ropczycach (stan na dzień 31.12.2017 r.)

³ Zob. art. 37 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tj. Dz. U. 2017. 697 z późn. zm.)

W okresie 2017 roku na terenie powiatu zamieszkiwało:

- 9 rodzin zastępczych spokrewnionych z dzieckiem, w których przebywało 11 dzieci,
- 26 rodzin zastępczych niezawodowych, w których przebywało 27 dzieci oraz 5 osób pełnoletnich,
- 2 rodziny zastępcze zawodowe, w których przebywało 5 dzieci oraz 2 osoby pełnoletnie.

Liczbę rodzin zastępczych, które funkcjonowały w powiecie ropczycko-sędziszowskim w latach 2015 – 2017 z podziałem na typ rodzin oraz liczbę umieszczonych dzieci i osób pełnoletnich, które osiągnęły pełnoletność w pieczy zastępczej i pozostały w dotychczasowej rodzinie zastępczej przedstawia tabela nr 3:

Tabela nr 3. Liczba rodzin zastępczych w latach 2015-2017 wraz z dziećmi i osobami pełnoletnimi

Rok	Rodziny zastępcze spokrewnione	Liczba dzieci	Liczba osób pełnoletnich
2015	10	12	0
2016	7	9	0
2017	8	10	0
Rok	Rodziny zastępcze niezawodowe	Liczba dzieci	Liczba osób pełnoletnich
2015	26	34	1
2016	23	24	4
2017	19	22	2
Rok	Rodziny zastępcze zawodowe	Liczba dzieci	Liczba osób pełnoletnich
2015	2	6	1
2016	2	6	1
2017	2	5	2

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiety oraz danych statystycznych znajdujących się w PCPR w Ropczycach (stan na dzień 31.12.2015 r., 31.12.2016 r. i 31.12.2017 r.)

Jak wynika z powyższej tabeli na koniec grudnia 2015 roku w powiecie funkcjonowało 34 rodziny zastępcze, w których zapewnioną opiekę miało 47 dzieci i 2 osoby pełnoletnie. W dniu 31.12.2016 roku funkcjonowało 32 rodziny zastępcze, które zapewniały pieczę 39 dzieciom i 5 osobom pełnoletnim, a w dniu 31.12.2017 roku wychowanie w 29 rodzinach zastępczych znalazło 37 dzieci i 4 osoby pełnoletnie. W okresie tym liczbowo przeważały rodziny zastępcze niezawodowe, w drugiej kolejności plasowały się rodziny zastępcze spokrewnione z dzieckiem (dziadkowie i rodzeństwo przyjętego dziecka), a następnie rodziny zastępcze zawodowe. Liczba rodzin zastępczych zawodowych nie uległa zmianie. W analizowanym okresie liczba rodzin zastępczych nieznacznie spadła, fakt ten wynika przede wszystkim z dorastania wychowanków, którzy po osiągnięciu pełnoletności usamodzielniają się.

Funkcje rodziny zastępczej po uprzednim spełnieniu określonych ustawowo wymogów kwalifikacyjnych mogą pełnić zarówno osoby samotne jak i małżeństwa. Na terenie powiatu ropczycko-sędziszowskiego role rodziców zastępczych w dużej mierze pełnione są przez rodziny pełne, co ma pozytywny wpływ na kształtowanie osobowości podopiecznych i przygotowywanie ich do prawidłowego wypełniania w przyszłości ról społecznych. W 2015 r. funkcję rodziców zastępczych sprawowało 29 par małżeńskich. W 2016 roku było to 24 pary małżeńskie, a w 2017 roku 22 pary. Odsetek osób samotnych pełniących funkcję rodziców zastępczych jest niższy, w 2015 roku było to 9 osób, w ciągu 2016 roku 8 osób, a w roku 2017 – 7 osób.

Tabela nr 4. Liczba rodziców zastępczych w powiecie ropczycko-sędziszowskim

Rodzice zastępczy			
Rok	Osoby samotne	Liczba małżeństw	Liczba rodzin zastępczych ogółem
2015	9	29	38
2016	8	24	32
2017	7	22	29

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Ropczycach

Najwięcej osób pełniących funkcję rodziców zastępczych latach 2015 - 2017 znajdowało się w przedziale wiekowym 41 – 50 lat (w przypadku par małżeńskich dane dotyczą jednego z małżonków). W 2015 roku było to 17 osób, w 2016 roku 14 osób, a w 2017 roku – 11 osób. W 2017 roku nie było rodziców zastępczych do 21 roku życia. Wiek osób pełniących funkcję rodziców zastępczych ilustruje tabela nr 5.

Tabela nr 5. Wiek osób pełniących funkcje rodzin zastępczych w latach 2015-2017

Osoby pełniące funkcje rodzin zastępczych – wszystkie formy rodzinnej pieczy zastępczej (w przypadku małżeństwa jedna z osób)	Wiek	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017
	do 21	0	0	0
	22-30	2	2	3
	31-40	9	4	3
	41-50	17	14	11
	51-60	10	8	8
	61-70	3	3	3
	71 i więcej lat	2	1	1
	Razem	43	32	29

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Ropczycach (stan na dzień 31.12.2015 r., 31.12.2016 r. oraz 31.12.2017 r.)

Przeważająca część rodzin zastępczych zamieszkuje tereny wiejskie powiatu. W 2015 roku na wsi mieszkało 24 rodziny zastępcze. Z danych statystycznych wynika, że w 2016 roku zamieszkiwało tam 23 rodziny zastępcze, a w 2017 – 21 rodzin. W miastach powiatu ropczycko-sędziszowskiego w 2015 roku mieszkało 9 rodzin zastępczych, co stanowi mniej niż 1/3 ogółu rodzin zastępczych, w 2016 roku było to 9 rodzin, a w 2017 roku – 8 rodzin zastępczych. Rodziny zastępcze powiatu ropczycko-sędziszowskiego w latach 2015-2017 najczęściej sprawowały opiekę nad jednym dzieckiem (w 2015 r. – 27 rodzin, w 2016 r. 25 rodzin, w 2017 r. – 22 rodziny), a najrzadziej nad czwórką dzieci (1 rodzina w latach 2015-2017). Liczbę rodzin z wyszczególnieniem liczby wychowywanych w nich dzieci zawiera tabela nr 6.

Tabela nr 6. Liczba rodzin zastępczych z uwzględnieniem liczby wychowywanych dzieci w latach 2015-2017

Liczba przebywających dzieci w rodzinie zastępczej	Liczba rodzin		
	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017
1 dziecko	27	25	22
2 dzieci	8	3	3
3 dzieci	2	3	2
4 dzieci	1	1	1
5 dzieci i więcej	0	0	0
Razem	38	32	28

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Ropczycach (stan na dzień 31.12.2015 r. i 31.12.2016 r. oraz 31.12.2017 r.)

W funkcjonujących w powiecie ropczycko-sędziszowskim na przestrzeni ostatnich 3 lat rodzinach zastępczych przebywało najwięcej dzieci w wieku adolescencji. W latach 2015, 2016 i 2017 w rodzinach tych wychowywało się najwięcej dzieci w wieku 14 - 17 lat (69 dzieci). W analizowanym czasie najmniej podopiecznych było w wieku od urodzenia do 3 roku życia (2 dzieci w roku 2015, 2 w 2016 i 1 w 2017).

Największa liczba dzieci przyjętych po raz pierwszy do rodzinnej pieczy zastępczej w omawianym okresie czasu przypadła na lata 2015 oraz 2017 (po 4 dzieci), w 2016 roku opiekę w rodzinach zastępczych znalazło 3 dzieci. W 2015 roku w rodzinach zastępczych zapewniono 4 sierotom pełnym, w 2016 roku 3 osieroconym dzieciom, a w 2017 - 1. W analizowanych latach liczba dzieci posiadających orzeczenie o niepełnosprawności albo o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności wynosiła 6.

Wśród przebywających w rodzinach zastępczych dzieci w roku 2015 dziewczynki stanowiły większość. Na 54 dzieci i osób pełnoletnich przebywających w rodzinach zastępczych było 27 dziewczynek. W 2016 roku w rodzinach wychowywało się 21 dziewczynek (łącznie liczba wychowanków - 46), a w roku 2017 - w rodzinach przebywało 19 dziewcząt (liczba dzieci wynosiła 41). Scharakteryzowane powyżej dane szczegółowo przedstawione zostały w tabeli nr 7.

Tabela nr 7. Liczba dzieci w rodzinach zastępczych w latach 2015-2017 z uwzględnieniem przedziału wiekowego

Dzieci oraz osoby pełnoletnie przebywające w rodzinach zastępczych		Rok 2015			Rok 2016			Rok 2017		
		spokrewnionych	niezawodowych	zawodowych	spokrewnionych	niezawodowych	zawodowych	spokrewnionych	niezawodowych	zawodowych
w wieku	0-3	0	2	0	0	2	0	0	1	0
	4-6	1	5	0	0	2	0	0	1	0
	7-13	6	10	4	5	12	4	5	13	4
	14-17	4	13	2	4	8	2	5	4	1
	18-25	1	5	1	0	4	1	0	5	2
	dziewczęta	3	21	3	2	16	3	3	13	3
	sieroty	0	4	0	0	2	1	0	0	1
Posiadające orzeczenie o niepełnosprawności albo o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności (wydane przez Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności)		2	2	0	3	2	1	3	2	0
Dzieci, które po raz pierwszy zostały umieszczone w rodzinie zastępczej w ciągu roku sprawozdawczego		1	3	0	0	3	0	2	2	0
Razem liczba dzieci i osób pełnoletnich		12	35	7	9	28	9	10	24	7
Ogółem		54			46			41		

Źródło. Opracowanie własne na podstawie ankiety oraz danych PCPR w Ropczycach (stan na dzień 31.12.2015 r., 31.12.2016 r. oraz 31.12.2017 r.)

W rodzinach zastępczych w powiecie ropczycko-sędziszowskim przebywają dzieci pochodzące z terenu tego powiatu, jak również dzieci pochodzące z terenu innych powiatów. Poniższa tabela nr 8 obrazuje liczbę dzieci przebywających w funkcjonujących na terenie analizowanego powiatu rodzinach zastępczych z uwzględnieniem powiatu pochodzenia dziecka.

Tabela nr 8. Liczba dzieci przebywających w rodzinach zastępczych na terenie powiatu ropczycko-sędziszowskiego z uwzględnieniem powiatu pochodzenia dziecka w latach 2015-2017

Rok	Rodziny zastępcze spokrewnione		Rodziny zastępcze niezawodowe		Rodziny zastępcze zawodowe		Rodziny zastępcze ogółem	
	Liczba dzieci i osób pełnoletnich z terenu powiatu	Liczba dzieci i osób pełnoletnich z terenu innych powiatów	Liczba dzieci i osób pełnoletnich z terenu powiatu	Liczba dzieci i osób pełnoletnich z terenu innych powiatów	Liczba dzieci i osób pełnoletnich z terenu powiatu	Liczba dzieci i osób pełnoletnich z terenu innych powiatów	Liczba dzieci i osób pełnoletnich z terenu powiatu	Liczba dzieci i osób pełnoletnich z terenu innych powiatów
2015	14	1	23	9	1	6	38	16
2016	8	1	20	10	1	6	29	17
2017	10	0	13	11	1	6	24	17

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Ropczycach

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ropczycach oferuje rodzinom zastępczym pomoc i wsparcie w różnorodnych formach, przede wszystkim: opiekę i wsparcie koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, pracownika socjalnego, specjalistyczne poradnictwo psychologiczne i prawne, szkolenia dla rodzin zastępczych prowadzone przez doświadczonych specjalistów (psychologów, pedagogów, terapeutów rodzinnych, psychoterapeutów), świadczenia pieniężne. W latach 2015-2017 organizowane były również imprezy okolicznościowe dla rodzin zastępczych (np. piknik dla dzieci i rodziców zastępczych, obchody Dnia Rodzicielstwa Zastępczego, spotkanie opłatkowo-noworoczne dla rodzin zastępczych).

W styczniu 2018 r. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ropczycach przystąpiło do realizacji projektu pn.: „Wspieranie działań pieczy zastępczej” w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020 w zakresie osi priorytetowej VIII Integracja społeczna, Działanie: 8.4 Poprawa dostępu do usług wsparcia rodziny i pieczy zastępczej. Czas realizacji projektu: od 01.01.2018 r. do 31.12.2019 r. Głównym celem projektu jest zwiększenie dostępu do usług wsparcia rodziny i pieczy zastępczej w powiecie ropczycko-sędziszowskim dla rodzin zastępczych, dzieci

umieszczonych w rodzinach zastępczych, a także dzieci biologicznych rodziców zastępczych. Głównymi zadaniami realizowanymi w projekcie są:

- poradnictwo psychologiczne w zakresie kompetencji i umiejętności psychospołecznych, nabycia umiejętności komunikacji interpersonalnych, umiejętności rozwiązywania konfliktów, budowania konstruktywnej krytyki, asertywności, brania odpowiedzialności za podejmowane decyzje, zwiększenia zaufania we własne siły i możliwości, przeciwdziałania wypaleniu zawodowemu;
- poradnictwo prawne;
- grupa wsparcia;
- szkolenia dla rodziców zastępczych;
- trening umiejętności społecznych w formie wyjazdowej;
- racjonalna terapia zachowań;
- terapia rodzinna w formie wyjazdowej.

Udział w projekcie pozwoli podnieść kompetencje rodzicielskie, funkcjonowanie społeczne oraz poprawić relacje rodzinne. Wszystkie działania w ramach projektu są realizowane bezpłatnie.

Innym niezwykle ważnym elementem systemu pieczy zastępczej jest wsparcie usamodzielnianych wychowanków rodzinnych oraz instytucjonalnych form pieczy zastępczej. Organizowane jest ono poprzez udzielanie osobom pełnoletnim opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze pomocy na: kontynuowanie nauki, usamodzielnienie, zagospodarowanie oraz pomocy w uzyskaniu: odpowiednich warunków mieszkaniowych, zatrudnienia.

Obrazowo wsparcie udzielane pełnoletnim wychowankom przedstawia tabela nr 9.

Tabela 9. Pomoc udzielana usamodzielnianym wychowankom rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych w latach 2015-2017

Rok	Pomoc na kontynuowanie nauki		Pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej		Pomoc na usamodzielnienie	
	Wychowankowie rodzin zastępczych	Wychowankowie POW i MOW	Wychowankowie rodzin zastępczych	Wychowankowie POW i MOW	Wychowankowie rodzin zastępczych	Wychowankowie POW i MOW
2015	20	3	1	1	4	2
2016	26	4	3	2	7	3
2017	23	3	2	1	1	2

Źródło: MPiPS-03 Sprawozdanie półroczne i roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach za okres I-XII danego roku.

II. POTRZEBY, CELE I ADRESACI PROGRAMU

Zestawienie potrzeb powiatu ropczycko-sędziszowskiego w zakresie pieczy zastępczej:

- Wspieranie rodziny poprzez m. in. działalność Placówki wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym „Nasza Baza” w Ropczycach;
- Zapewnienie pieczy zastępczej dzieciom w przypadku niemożności zapewnienia opieki i wychowania przez rodziców;
- Promocja rodzinnych form pieczy zastępczej, celem pozyskiwania kandydatów do tworzenia i realizacji zadań rodzinnej pieczy zastępczej;
- Podnoszenie poziomu wiedzy i umiejętności osób zainteresowanych tematyką rodzinnej pieczy zastępczej;
- Kwalifikowanie kandydatów do prowadzenia rodzinnej pieczy zastępczej;
- Organizowanie szkoleń dla kandydatów na rodziny zastępcze;
- Prowadzenie poradnictwa i terapii dla rodzin i osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą i ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej, w tym poradnictwa psychologicznego, prawnego;
- Organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji, biorąc pod uwagę ich potrzeby;
- Utworzenie i prowadzenie grupy wsparcia dla rodzin zastępczych;
- Utworzenie wśród istniejących rodzin zastępczych rodzin pełniących funkcje rodzin pomocowych;
- Organizowanie pomocy wolontariuszy na rzecz rodzin zastępczych i wychowanków usamodzielniających się, a przebywających w rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej;
- Dokonywanie ocen sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej oraz ocen rodzin zastępczych;
- Współpraca z ośrodkiem adopcyjnym;
- Utworzenie rodzinnego domu dziecka (w przypadku uzasadnionych potrzeb);
- Finansowanie rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej;
- Doskonalenie zawodowe kadry organizatora pieczy zastępczej i innych podmiotów w zakresie pomocy dziecku i rodzinie;
- Tworzenie i realizacja programów usamodzielniania pełnoletnich wychowanków

przebywających w pieczy zastępczej;

- Organizowanie szkoleń dostosowanych do indywidualnych potrzeb usamodzielnianych;
- Utrzymanie mieszkania chronionego dla usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej (stosownie do zaistniałych potrzeb);
- Współpraca ze środowiskiem lokalnym mająca na celu niesienie pomocy i wsparcia rodzinom i ich dzieciom, rodzinom zastępczym i dzieciom umieszczonym w rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej;
- Opracowanie i realizacja programów wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, w tym pozyskiwanie funduszy zewnętrznych np. z MRPiPS, UE, WUP i innych.

Opracowując Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej na lata 2018 – 2020 w Powiecie Ropczycko-Sędziszowskim Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ropczycach wyznaczyło następujące cele, jakie zamierza osiągnąć poprzez jego realizację:

Cel główny:

Zapewnienie pieczy zastępczej dzieciom w przypadku niemożności zapewnienia opieki i wychowania przez rodziców.

Cele szczegółowe:

1. *Wspieranie rodziny.*
2. *Promocja rodzinnych form pieczy zastępczej.*
3. *Kwalifikowanie kandydatów do prowadzenia rodzinnej pieczy zastępczej.*
4. *Wspieranie i rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej.*
5. *Objęcie pomocą i wsparciem w procesie usamodzielniania się wychowanków rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej.*

Środowisko rodzinne to najważniejsze otoczenie wychowawcze w życiu każdego dziecka. Każde dziecko ma prawo do wychowania w rodzinie. Jeśli zaistnieje konieczność wychowywania dziecka poza rodziną naturalną, do czasu przezwyciężenia trudności, które stanowiły przyczynę umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej, najlepszą formą opieki i wychowania są rodzinne formy pieczy zastępczej, jeżeli jest to zgodne z dobrem dziecka.

Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej powinno nastąpić po wyczerpaniu wszystkich form pomocy rodzicom dziecka, chyba że dobro dziecka wymaga zapewnienia mu niezwłocznie pieczy zastępczej. Dziecko umieszcza się w pieczy zastępczej do czasu zaistnienia warunków umożliwiających jego powrót do rodziny albo umieszczenia

go w rodzinie przysposabiającej, należy tu wspomnieć o „zasadzie tymczasowości”. „Tymczasowość” sprawowania pieczy zastępczej ma służyć odbudowaniu stabilności rodzin, z których pochodzą wychowankowie i reintegracji tych rodzin. W przypadkach, w których pomimo wysiłków nie uda się przywrócić dziecka jego rodzicom lub też w sytuacji, gdy od początku wiadomo, że osiągnięcie tego celu jest niemożliwe, niezwykle istotne jest stworzenie dziecku zastępczego środowiska rodzinnego o charakterze trwałym, czyli takiego, w którym będzie ono przebywało do osiągnięcia dorosłości.

Adresatami programu są:

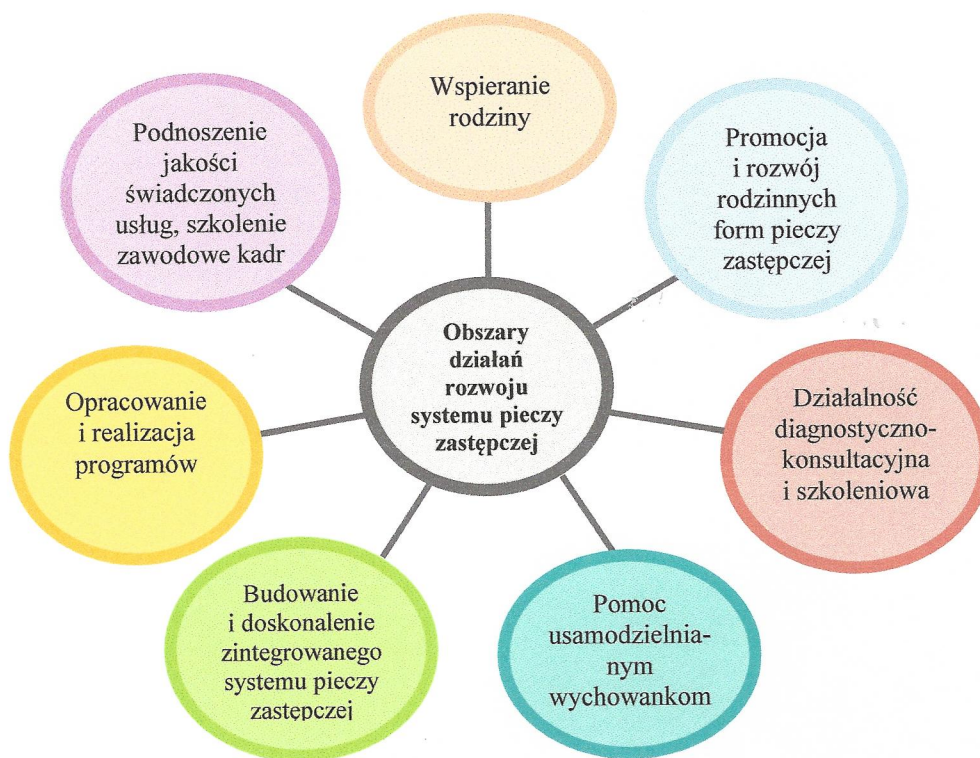
1. Mieszkańcy powiatu ropczycko-sędziszowskiego i regionu.
2. Rodziny biologiczne dzieci przebywających w rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej.
3. Dzieci wymagające pieczy zastępczej.
4. Kandydaci do pełnienia funkcji rodzin zastępczych.
5. Rodziny zastępcze.
6. Usamodzielniani wychowankowie rodzin zastępczych, placówek opiekuńczo-wychowawczych, młodzieżowych ośrodków wychowawczych, zakładów poprawczych.
7. Pracownicy instytucji i organizacji wspierających i współpracujących z rodzinami, w tym m.in. z osobami niepełnosprawnymi, wykluczonymi społecznie.

III. KIERUNKI DZIAŁAŃ ROZWOJU SYSTEMU PIECZY ZASTĘPCZEJ

Działania służące rozwojowi systemu pieczy zastępczej w powiecie ropczycko-sędziszowskim skoncentrowane są na następujących obszarach:

- wspieranie rodziny,
- promowanie idei pieczy zastępczej,
- prowadzenie działalności diagnostyczno-konsultacyjnej, której celem jest pozyskiwanie, szkolenie i kwalifikowanie osób zgłaszających gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej i rodziny zastępczej niezawodowej, a także szkolenie i wspieranie psychologiczno-pedagogiczne osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą oraz rodziców dzieci objętych tą pieczą,
- wspieranie i rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej,
- pomoc w usamodzielnianiu wychowanków rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej,
- budowanie i doskonalenie zintegrowanego systemu pieczy zastępczej,
- podnoszenie jakości świadczonych usług w zakresie pomocy dziecku i rodzinie,
- szkolenie zawodowe kadr w zakresie pomocy i wsparcia rodzin i dzieci,
- opracowanie i realizacja programów wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.

Diagram 1. Obszary działań rozwoju systemu pieczy zastępczej

Źródło: opracowanie własne

Tabela 10. Kierunki działań rozwoju systemu pieczy zastępczej w powiecie ropczycko-sędziszowskim

Cele szczegółowe	Zadania do realizacji	Sposoby realizacji działań
I. Wspieranie rodziny	Pomoc i wsparcie rodzin, dzieci i młodzieży za pośrednictwem działalności placówki wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym „Nasza Baza” w Ropczycach w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020, w zakresie osi priorytetowych VIII Integracja Społeczna, Działanie 8.4 Poprawa Dostępu do usług wsparcia rodziny i pieczy zastępczej	- Wsparcie rodziców biologicznych w przygotowaniu dzieci i młodzieży do samodzielnego życia. - Objęcie dzieci działaniami wychowawczymi, opiekuńczymi, edukacyjnymi, profilaktycznymi oraz rozwijającymi ich zdolności, kompetencje i pasje.
II. Promocja rodzinnych form pieczy zastępczej	Pozyskiwanie kandydatów do tworzenia i realizacji zadań rodzinnych form pieczy zastępczej	- Prowadzenie kampanii społecznych oraz akcji i inicjatyw promujących zastępcze rodzicielstwo. - Tworzenie i publikowanie artykułów i materiałów (np. ulotek/plakatów/broszur) o charakterze informacyjno-edukacyjnym. - Zamieszczanie informacji promocyjnych na stronie internetowej powiatu i PCPR, w prasie lokalnej, w TV lokalnej itp. - Udzielanie informacji osobom zainteresowanym.
	Podnoszenie poziomu wiedzy i umiejętności osób zainteresowanych tematyką rodzinnej pieczy zastępczej.	Udzielanie poradnictwa i wsparcia w zakresie wynikającym z realizacji zadań dot. pieczy zastępczej stosownie do indywidualnych potrzeb.
	Poszukiwanie kandydatów na rodziców zastępczych wśród członków rodziny biologicznej dziecka.	- Rozmowy z członkami rodziny biologicznej dziecka. - Szerzenie wiedzy dot. pieczy zastępczej wśród dalszych członków rodziny dziecka.
III. Kwalifikowanie kandydatów do prowadzenia rodzinnej pieczy zastępczej.	Podnoszenie poziomu wiedzy i umiejętności kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub rodzinnego domu dziecka.	- Analiza sytuacji osobistej, rodzinnej i majątkowej kandydatów przeprowadzana przez organizatora rodzinnej pieczy zastępczej. - Udział kandydatów w procesie kwalifikacji (w tym w badaniach psychologicznych i pedagogicznych). - Wydanie opinii i zaświadczeń kwalifikacyjnych - Organizowanie i prowadzenie szkoleń. - Wydawanie zaświadczeń kwalifikacyjnych. - Opracowanie programów szkoleń.
	Przekształcenie istniejących rodzin zastępczych na rodziny zastępcze zawodowe.	- Informowanie rodzin spełniających określone warunki o możliwości zmiany funkcji na rodzinę zastępczą zawodową. - Udzielanie poradnictwa i wsparcia w zależności od indywidualnych potrzeb. - Udział rodzin w procesie kwalifikacji. - Wydawanie opinii i zaświadczeń kwalifikacyjnych

IV. Wsparcie i rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej.	Organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji, biorąc pod uwagę ich potrzeby.	- Projektowanie tematyki szkoleń. - Współpraca z podmiotami zewnętrznymi. - Wykorzystanie własnych zasobów.
	Organizowanie grup wsparcia dla rodzin zastępczych.	- Szerzenie wiedzy dot. korzyści z uczestnictwa w grupie wsparcia. - Opracowanie tematyki spotkań dostosowanych do potrzeb rodzin. - Utworzenie harmonogramu spotkań. - Cykliczne spotkania rodzin zaangażowanych w funkcjonowanie grupy wsparcia.
	Utworzenie wśród istniejących rodzin zastępczych rodzin pełniących funkcje rodzin pomocowych i wspieranie istniejących rodzin pomocowych.	- Poszukiwanie wśród rodzin zastępczych rodzin pomocowych. - Szerzenie wiedzy dot. możliwości i korzyści tworzenia rodzin zastępczych pomocowych stosownie do indywidualnych potrzeb.
	Organizowanie pomocy wolontariuszy.	- Nawiązanie współpracy z osobami i instytucjami wspierającymi na rzecz rodzin zastępczych. - Kontakt telefoniczny, osobisty i listowny z przedstawicielami właściwych instytucji.
	Współpraca ze środowiskiem lokalnym mająca na celu niesienie pomocy i wsparcia rodzinom zastępczym i dzieciom umieszczonym w rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej.	- Współdziałanie kadry organizatora rodzinnej pieczy zastępczej z asystentami rodziny, pracownikami ośrodków pomocy społecznej, sądów i ich organów pomocniczych, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, kościołami i związkami wyznaniowymi, organizacjami społecznymi, poradnią psychologiczno-pedagogiczną i pracownikami instytucjonalnej pieczy zastępczej. - Współdziałanie z rodzicami biologicznymi dziecka oraz jego krewnymi.
	Prowadzenie poradnictwa i terapii rodzin i osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą i ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.	- Organizowanie i świadczenie poradnictwa specjalistycznego, w tym: psychologicznego, pedagogicznego oraz prawnego, w szczególności w zakresie prawa rodzinnego. - Organizowanie i umożliwianie rodzinom zastępczym udziału w terapii rodziny stosownie do indywidualnych potrzeb. - Korzystanie z zasobów własnych organizatora rodzinnej pieczy zastępczej oraz specjaliści zatrudniani w ramach umowy zlecenie. - Zapewnienie rodzinom zastępczym zawodowym i niezawodowym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka poradnictwa (rodzaj uzależniony od potrzeb), które ma na celu zachowanie i wzmocnienie ich kompetencji oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego.
	Ocena sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej oraz ocena rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka.	- Przeprowadzanie przez organizatora rodzinnej pieczy zastępczej oceny sytuacji dziecka zgodnie z obowiązującymi przepisami. - Formułowanie na piśmie opinii dot. zasadności dalszego pobytu dziecka w pieczy zastępczej, a następnie przekazanie jej do właściwego sądu. - Dokonywanie oceny rodziny zastępczej lub

		prowadzącego rodzinny dom dziecka pod względem predyspozycji do pełnienia powierzonej im funkcji oraz jakości wykonywanej pracy. • Udział pracownika wyznaczonego przez organizatora rodzinnej pieczy zastępczej w okresowej ocenie sytuacji dziecka umieszczonego w instytucjonalnej formie pieczy zastępczej – w miarę możliwości kadrowych i stosownie do potrzeb. • Zatrudnienie koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej.
	• Współpraca z ośrodkiem adopcyjnym.	• Zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających.
	• Zapewnienie dziecku pieczy zastępczej w formie instytucjonalnej w przypadkach tego wymagających.	• Umieszczanie dzieci z terenu naszego powiatu w placówkach na terenie innych powiatów. • Realizacja postanowień sądu. • Gromadzenie i przekazywanie dokumentacji niezbędnej do umieszczenia dziecka w instytucjonalnej formie pieczy zastępczej.
	• Finansowanie rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej.	• Finansowanie świadczeń pieniężnych oraz dodatków dot. dzieci z terenu powiatu ropczycko-sędziszowskiego umieszczonych na naszym terenie oraz na terenie innych powiatów w rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej. • Finansowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego oraz szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka, oraz dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego. • Finansowanie wynagrodzeń rodzinom zastępczym zawodowym oraz prowadzącemu rodzinny dom dziecka. • Pokrywanie wydatków związanych z utrzymaniem dzieci umieszczonych w regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej. • Pokrywanie innych nieprzewidzianych kosztów związanych z opieką i wychowaniem dzieci umieszczonych w rodzinnych i instytucjonalnych formach pieczy zastępczej.
	• Doskonalenie zawodowe kadry organizatora rodzinnej pieczy zastępczej i innych podmiotów w zakresie pomocy rodzinie i dziecku.	• Umożliwienie pracownikom udziału w kursach i szkoleniach. • Dostęp do literatury fachowej.
	• Realizacja zadań wynikających z rządowych programów wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej	• Opracowanie i realizacja programów wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej. • Współpraca z instytucjami, stowarzyszeniami i organizacjami w zakresie realizacji programów.

	Realizacja projektu pn.: „Wspieranie działań pieczy zastępczej” w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020 w zakresie osi priorytetowej VIII Integracja społeczna, Działanie: 8.4 Poprawa dostępu do usług wsparcia rodziny i pieczy zastępczej.	- Poradnictwo psychologiczne w zakresie kompetencji i umiejętności psychospołecznych, nabycia umiejętności komunikacji interpersonalnych, umiejętności rozwiązywania konfliktów, budowania konstruktywnej krytyki, asertywności, brania odpowiedzialności za podejmowane decyzje, zwiększenia zaufania we własne siły i możliwości, przeciwdziałania wypaleniu zawodowemu; - poradnictwo prawne z zakresu m. in. praw reprezentowanego dziecka, dochodzenia praw do świadczeń, w tym głównie alimentacyjnych; - grupa wsparcia; - szkolenia dla rodziców zastępczych; - trening umiejętności społecznych w formie wyjazdowej; - racjonalna terapia zachowań; - terapia rodzinna w formie wyjazdowej.
V. Objęcie pomocą i wsparciem w procesie usamodzielniania się wychowanków rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej.	Tworzenie i realizacja programów usamodzielniania.	- Pomoc w opracowaniu indywidualnego programu usamodzielniania. - Monitoring realizacji IPU.
	Podnoszenie przez usamodzielnianych wychowanków rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej kwalifikacji zawodowych oraz kompetencji społecznych.	- Motywowanie wychowanków do udziału w projektach. - Udział w projektach realizowanych przez PCPR i inne instytucje, stowarzyszenia i organizacje. - Organizowanie form wsparcia dostosowanych do indywidualnych potrzeb usamodzielniających się wychowanków.
	Pomoc w uzyskaniu zatrudnienia.	Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy.
	Utrzymanie mieszkania chronionego.	- Informowanie usamodzielnianych wychowanków o możliwości zamieszkania w mieszkaniu chronionym - Działania zmierzające do zapewnienia warunków mieszkaniowych wychowankom pozbawionym miejsca zamieszkania po opuszczeniu rodziny lub placówki.
	Zapewnienie usamodzielnianym wychowankom pomocy prawnej i psychologicznej	Organizowanie i świadczenie specjalistycznej pomocy prawnej i psychologicznej.
	Finansowanie pomocy wychowankom w procesie usamodzielniania.	Finansowanie pomocy przyznawanej osobom usamodzielnianym opuszczającym m. in. rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka, placówki opiekuńczo-wychowawcze, młodzieżowe ośrodki wychowawcze, zakłady poprawcze, regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne i inne (zgodnie z obowiązującymi przepisami)

Źródło: opracowanie własne

IV. LIMIT RODZIN ZASTĘPCZYCH ZAWODOWYCH NA LATA 2018 – 2020

W sposobie funkcjonowania pieczy zastępczej istotny jest jej systematyczny rozwój i w związku z tym istnieje konieczność określenia corocznych limitów rodzin zastępczych zawodowych. Limity na lata 2018-2020 zawiera poniższa tabela:

Tabela 11. Limit rodzin zastępczych zawodowych na lata 2018 – 2020

Rok 2018	
Rodziny zastępcze zawodowe	2
Rok 2019	
Rodziny zastępcze zawodowe	3
Rok 2020	
Rodziny zastępcze zawodowe	3

Źródło: opracowanie własne

W okresie realizacji Powiatowego programu rozwoju pieczy zastępczej na lata 2018 – 2020 w Powiecie Ropczycko-Sędziszowskim planuje się utworzenie **1 rodzinnego domu dziecka**.

Limity w ramach programu będą oceniane i modyfikowane w zależności od potrzeb i możliwości finansowych powiatu w zakresie rozwoju systemu pieczy zastępczej.

V. EWALUACJA I MONITORING PROGRAMU

Monitorowanie Powiatowego programu rozwoju pieczy zastępczej na lata 2018 - 2020 w Powiecie Ropczycko-Sędziszowskim będzie się odbywało na podstawie analizy realizowanych zadań i celów oraz bieżącej oceny stopnia osiągniętych efektów z wykorzystaniem sprawozdawczości.

Monitoringiem zajmować się będzie główny podmiot Programu, tj. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ropczycach. Monitoringowi będą podlegać wszystkie zadania zawarte w programie.

Do monitoringu Programu wykorzystane zostaną dane zawarte w sprawozdawczości, w tym przede wszystkim: sprawozdania ministerialne, rzeczowo – finansowe z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej przekazywane właściwemu wojewodzie w wersji elektronicznej z zastosowaniem systemu teleinformatycznego (roczne, półroczne, kwartalne, jednorazowe), sprawozdania statystyczne przekazywane elektronicznie do GUS, sprawozdania organizatora rodzinnej pieczy zastępczej z efektów pracy oraz merytoryczno-finansowe z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Ropczycach przekazywane corocznie przez dyrektora jednostki Staroście Powiatu i Radzie Powiatu Ropczycko-Sędziszowskiego.

PODSUMOWANIE

Środowisko rodzinne to najważniejsze otoczenie wychowawcze w życiu dziecka. Rodzina pełni szereg funkcji mających na celu zaspokajanie potrzeb swoich członków. Przede wszystkim warunkuje prawidłowy rozwój biologiczny i psychospołeczny dziecka. Prawidłowemu funkcjonowaniu rodziny zagraża jednak szereg czynników, wśród których istotną rolę odgrywają zjawiska patologiczne. Ich oddziaływanie czyni daną rodzinę dysfunkcyjną, czyli taką, która nie potrafi sprostać swoim obowiązkom względem dzieci i innych członków rodziny oraz pomyślnie rozwiązywać swoich problemów i sytuacji kryzysowych.

W przypadku, gdy dziecko zostaje pozbawione możliwości rozwoju w swojej naturalnej rodzinie najlepszym rozwiązaniem jest rodzinna forma pieczy zastępczej.

Pieczą zastępczą zapewnia przede wszystkim realizację planu pracy z rodziną lub gdy jest to niemożliwe, dążenie do przysposobienia dziecka, przygotowanie dziecka do godnego, samodzielnego i odpowiedzialnego życia, pokonywania trudności życiowych, nawiązywania i podtrzymywania bliskich, osobistych i społecznie akceptowanych kontaktów z rodziną i rówieśnikami oraz zaspokojenie potrzeb emocjonalnych dzieci, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych i kulturalno-rekreacyjnych.

Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej na lata 2018 – 2020 w Powiecie Ropczycko-Sędziszowskim w kompleksowy sposób podejmuje tematykę rodzinnej pieczy zastępczej. Promocja, edukacja, poradnictwo specjalistyczne, profilaktyka, wsparcie, tworzenie niezbędnej infrastruktury, budowanie i doskonalenie zintegrowanego systemu pieczy zastępczej oraz podnoszenie jakości świadczonych usług w zakresie pomocy dziecku i rodzinie – wszystkie te obszary działania dotyczące rodzinnych form pieczy zastępczej znalazły odzwierciedlenie w przygotowanym programie. Program ten to również wyjście naprzeciw potrzebom zastępczego środowiska rodzinnego w powiecie ropczycko-sędziszowskim.

Opracowany program ma służyć osiągnięciu nadrzędnego celu, a mianowicie zapewnieniu pieczy zastępczej dzieciom w przypadku niemożności zapewnienia opieki i wychowania przez rodziców. Program ten jest zgodny z założeniami strategicznymi realizowanymi w powiecie ropczycko-sędziszowskim

SPIS TABEL

TABELA NR 1. PODSTAWOWE DANE NA TEMAT POWIATU ROPCZYCKO-SĘDZISZOWSKIEGO.....	6
TABELA NR 2. LICZBA RODZIN ZASTĘPCZYCH W POWIECIE Z WYSZCZEGÓLNIENIEM GMIN.....	9
TABELA NR 3. LICZBA RODZIN ZASTĘPCZYCH W LATACH 2015-2017 WRAZ Z DZIEĆMI I OSOBAMI PEŁNOLETNIMI.....	10
TABELA NR 4. LICZBA RODZICÓW ZASTĘPCZYCH W POWIECIE ROPCZYCKO-SĘDZISZOWSKIM.....	11
TABELA NR 5. WIEK OSÓB PEŁNIĄCYCH FUNKCJE RODZIN ZASTĘPCZYCH W LATACH 2015-2017.....	11
TABELA NR 6. LICZBA RODZIN ZASTĘPCZYCH Z UWZGLĘDNIENIEM LICZBY WYCHOWYWANYCH DZIECI W LATACH 2015-2017.....	12
TABELA NR 7. LICZBA DZIECI W RODZINACH ZASTĘPCZYCH W LATACH 2015-2017 Z UWZGLĘDNIENIEM PRZEDZIAŁU WIEKOWEGO.....	13
TABELA NR 8. LICZBA DZIECI PRZEBYWAJĄCYCH W RODZINACH ZASTĘPCZYCH NA TERENIE POWIATU ROPCZYCKO-SĘDZISZOWSKIEGO Z UWZGLĘDNIENIEM POWIATU POCHODZENIA DZIECKA W LATACH 2015-2017.....	14
TABELA NR 9. POMOC UDZIELANA USAMODZIELNIANYM WYCHOWANKOM RODZIN ZASTĘPCZYCH I PLACÓWEK OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZYCH W LATACH 2015-2017.....	15
TABELA NR 10. KIERUNKI DZIAŁAŃ ROZWOJU SYSTEMU PIECZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE ROPCZYCKO-SĘDZISZOWSKIM.....	20
TABELA NR 11. LIMIT RODZIN ZASTĘPCZYCH ZAWODOWYCH NA LATA 2018-2020	24

SPIS DIAGRAMÓW

DIAGRAM 1. OBSZARY DZIAŁAŃ ROZWOJU SYSTEMU PIECZY ZASTĘPCZEJ.....	19
---	----

Przewodniczący Rady Powiatu

mgr Józef Rojek